

בעזהש"ת

מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה יראה
סטריקור

עצה ותבונה

דברי תורה
מכ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה
'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת ויצא תשפ"ו

נודב ע"י
הרב שמעון יחזקאל פרנקל שליט"א
ירושלים

לרגל שמחת הולדת הבת למז"ט

אחת היא הברכה קדם הסבים החשובים

הרה"ח רבי יהושע פייבל פרנקל שליט"א
אב"י בעיה"ת לייקווד ניו ג'רזי

מוריני הרה"ג ר' ישעיהו פרנקל שליט"א
חדב"ג כ"ק אדמו"ר זצוק"ל, רב ביהמ"ד קראקא

יה"ר שירווי רוב נחת דקדושה
מכל יוצ"ח.

קובץ קפ"א

ערש"ק
פרשת ויצא
תשפ"ו

לתרומות והנצחות:
052-7620204

לקבלת הגליון בדוא"ל:
a609200101002@gmail.com

יו"ל ע"י
מכון
זכור
לאברהם
סטריקוב

רחוב דוד 32 ירושלים

סדרי הלימודים בחבורת ההלכה – משנ"ב חלק ב'

השבוע – פר' ויצא	חזרה קל"ז ד' – קמ"ג ג'
שבוע הבא – פר' וישלח	קמ"ג ד' – סוף הסימן

חבורת "בני עולם הבא"
דחסידי סטריקוב

בייסודו ובנשיאותו
של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

קו הבחינות: 077-437-9774
מידי יום חמישי מתקיימת הבחינה
ניתן לעשת על התשובות עד ליום ב' שלאחר מ' בערב

ניתן להאזין לשיעורי
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי
במערכת 'קול סטריקוב'
מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור
ובן בקו שיעורי כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

תולדות

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אבן יש' ה'
במקום הזה ואנכי לא ידעתי
(כת, טז).

ופירש רש"י: "ואנכי לא ידעתי",
שם ידעתי, לא ישנתי במקום
קדוש כזה". ויש לפרש באופן אחר מה
שאמר 'ואנכי לא ידעתי', שהנה דיני
התפילה מלאנו כמה דינים מעין דיני
מורא וכבוד מקדש, כגון האיסור לרוק
בעת התפילה (שו"ע או"ח סי' נז ס"ב) כשם
שאסור לרוק צהר הצית (משנה ברכות פ"ט
מ"ה), וכן ראוי שיהיו לו מלצושים נאים
מיוחדים לשעת התפילה כמו בגדי
כהונה (שו"ע סי' נח ס"ד), כי התפילה
במקום קרבן (שם), והמתפלל כעומד
לפני המלך (שם ס"א). ועוד קיימא לן (שם
סי' נד ס"א) שהמתפלל צריך לכוון פניו
כנגד המקדש.

והנה מן הכתוב (פסוק יא) "ויפגע
במקום וילן שם", דרשו חז"ל
(ברכות כו:): שיעקב תיקן תפלת ערבית

שאין פגיעה אלא תפלה. ונמצא שנהג
באותו מקום כל הדינים הללו שיש
בתפילה מעין המקדש. וכאשר נתוודע
ליעקב שעומדות רגליו על אדמת קודש
מקום המקדש אמר 'אכן יש' ה' במקום
הזה ואנכי לא ידעתי', היינו שעתה
נתברר לו כי 'אכן יש' ה' במקום הזה'
בפועל, שמקום זה הוא מקום המקדש
ממש, ומאד זה יש לנהוג את כל הדינים
שנהג, 'ואנכי לא ידעתי', היינו בשעה
שנהג דינים אלו חשב שהן מוטלות עליו
רק מאד התפילה שהתפלל אז, ולא ידע
שיש כאן חוצת כבוד ומורא מאד קדושת
המקום.

ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה
אין זה כי אם בית אלקים וזה
שער השמים (כת, יז).

יש לדקדק הלשון שאמר 'אין זה כי אם'
בלשון שלילה, והיה לו לומר 'זה בית
אלקים' ותו לא מידי.

וייש לפרש הכוונה בדרך הרמז, עפ"י דעת הרמב"ם (פ"ו מהל' בית הבחירה הי"ד-טו) שקדושת בית המקדש לא בטלה בזמן הזה, וכמו שכתב: "לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה, והרי הוא אומר (ויקרא כו, לא) 'והשימותי את מקדשיכם' ואמרו חכמים אע"פ ששוממין בקדושתן הן עומדים" (משא"כ קדושת ארץ ישראל לעניין מלוות התלויות בארץ שבטלה בזמן הזה. ודעת הראב"ד שם הוא להיפך).

והנה יעקב הרגיש את קדושת המקום עוד בטרם נבנה, וזהו שאמר 'מה נורא המקום הזה', שיש בו השראת הקדושה, על אף ש'אין זה', היינו שעדיין אין בו צפועל מאומה, מכל מקום הרי הוא בקדושת 'בית אלקים'.

וזהו שדייק לומר 'כי אם בית אלקים', שדבר זה שיש קדושה גם כאשר 'אין זה', אינו שייך אלא ב'בית אלקים', שקדושתו נוצעת מכך שהוא 'שער השמים', היינו מחמת השראת השכינה שבו, והשראת השכינה אינה תלויה בצניין הבית צפועל, וכלשון הרמב"ם 'ושכינה אינה בטלה'. אבל גבי קדושת

בתי כנסיות מלאנו שהיא בטלה אחר שהופקעה משימושה כבית הכנסת, וכדאמרינן בגמרא (מגילה כו.) שאם נמכר בית הכנסת ע"י שצעה טובי העיר צמעמד אנשי העיר אז "אפילו למי שתא ציה שיכרא שפיר דמי", כי לא נשאר כלום מהקדושה, ורק ב'בית אלקים' שייכת קדושה גם לפני שנבנה הבית וגם אח"כ כי 'שכינה אינה בטלה'.

ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילדה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על בן קרא שמו לוי (כט, לד).

וברש"י: "'קרא שמו לוי', יכולם כתיב 'ותקרא', וזה כתב בו 'קרא', ויש מדרש אגדה בא"ה הדברים רבה, ששלח הקב"ה גבריאל והציאו לפניו, וקרא לו שם זה, ונתן לו כ"ד מתנות כהונה, ועל שם שלוהו צמתנות קראו לו".

ולפי פשוטו (שכל טוב, רש"ס, רד"ק) 'על בן קרא שמו לוי' היינו יעקב, בשונה משאר השמות שנקראו על ידי

האימהות. ויש להצין מה נשתנה לוי
שניתן שמו ע"י יעקב ולא ע"י לאה.

וי"ל שהנה לידת י"צ בני יעקב הוא
שורש יצירת כללות עם ישראל, וכל
אחד מהשצטים מוכרח לציין צית
ישראל, וכדאיתא בגמרא (ב"ב קטו):
"גמירי דלא כלה שצטא", וכל מי שצטא
ישראל יכונה הוא צן לאחד משצטי י"ה.
והנה קדושת ישראל הוא לפי האם,
שנכרי הצא על צת ישראל הולד ישראל,
וישראל הצא על הנכרית הולד נכרי
(קידושין סח:). ולכן כאן צלילת השצטים
שכל אחד מהם הוא השורש לקדושת
ישראל של צאצאיהם וצאצאיהם, והיא
קריאת שמותם ע"י אימותיהם,
שהשם הוא מורה על מהות האדם (ראה
צרכות ז; מהר"ל צצאר הגולה צאר ה ועוד), וכאן
שנוצר מהות קדושת ישראל הצא מצד
האם שפיר שייך צזה קריאת השם
לאימהות.

אבן אצל לוי מצד שורש קדושת ישראל
של שצט לוי נוסף צזה גם השורש
לקדושה המיוחדת של שצט לוי, אשר
הוצדלו לעמוד לפני ה' ולשרתו ולצרך
צשמו, וקדושה זו היא אינה לפי האם

אלא לפי האב (קידושין סו:), וכדכתיב
(צמדצ א, ב) "למשפחתם לצית אצתם".
ולכן כאן שהונח השורש לקדושת הלויה,
ניתן השם ע"י יעקב, כי קדושה זו צאה
מצד האב.

ולפי האמור יש לצאר הפירוש שהצא
רש"י צשם המדרש שהמלאך
גצריאל קרא שמו של לוי, שיש להצין מה
היה הצורך צזה שתהיה קריאת שמו של
לוי דייקא ע"י מלאך, מה גם שהרי
האימהות היו נציאות (צר"ר פע"צ ס"ו,
וצרש"י כאן ד"ה הפעם ולקמן ל, כד), ומסתבר
שכל השמות שנתנו לשצטים היו צנצואה
שהשיגו האימהות שצך יש לקרוא להם,
וא"כ מה הוצרכו גצי לוי שיצוא המלאך
צעצמו להודיע השם שיקראו לו.

וי"ל עפ"י דצרי הרמב"ם הנודעים
בסוף ה"ל שמיטת ויובל (פי"ג
ה"צ) וז"ל: "ולמה לא זכה לוי צנחלת
ארץ ישראל וצציתתה עם אחיו, מפני
שהוצדל לעצוד את ה' לשרתו ולהורות
דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרצים
שנאמר 'יורו משפטיך ליעקב ותורתך
לישראל', לפיכך הוצדלו מדרכי העולם
לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא

נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן אלא
הם חיל השם שנאמר 'צרך ה' חילו',
והוא צרוך הוא זוכה להם שנאמר 'אני
חלקך ונחלתך'". וע"ז ממשיך (הי"ג):
"ולא שצט לוי בלצד, אלא כל איש ואיש
מכל צאי העולם אשר נדצה רוחו אותו
והצינו מדעו להצדל לעמוד לפני ה'
לשרתו ולעוזדו לדעה את ה' והלך ישר
כמו שעשהו האלקים ופרק מעל נאורו
עול החשבונות הרצים אשר צקשו בני
האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים
ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי
עולמים ויזכה לו צעוה"ז דבר המספיק
לו כמו שזכה לכהנים ללוים, הרי דוד
ע"ה אומר 'ה' מנת חלקי וכוסי אתה
תומיך גורלי'".

ומבואר שמעלת שצט לוי, שהיא מה
שהוצדלו לעבוד את ה'

ולשרתו, אין זה דבר שתלוי דווקא
בייחוס, אלא כל אחד מישראל 'אשר
נדצה רוחו אותו והצינו מדעו' יכול
להיות שיך למדרגה זו.

ומבילא י"ל דלכן השתנה קריאת שמו
של לוי מקריאת שמותיהם של
שאר השצטים שהיה ע"י האימהות, כי
עניין כל השצטים הוא דבר התלוי
בייחוס, משא"כ מעלת שצט הלוי אינו
שיך דווקא לייחוס, אלא ניתן בזה כח
לכל אחד ואחד מישראל שיוכל להתקדש
בצחי' קודש קדשים לעבוד את ה'
ולשרתו, לכן שמו של לוי לא ניתן ע"י
אמו ואף לא ע"י אביו, שאז היה הדבר
מורה שמעלת לוי תלוי בייחוסו, אלא ע"י
מלאך גבריאל שנשלח ע"י הקב"ה
להמשיך מדרגה נעלית זו בקרב בני
יעקב.

דולה התבונה

**העבודה הפנימית של חודש כסלו – להתעלות מתוך החשכות
ומשם דייקא לבוא לאור גדול**

שיחת קודש סעודת ר"ח כסלו תשפ"ו

מהות שם החודש

הנה ידוע שכל חודש יש לו ענין מסויים ועבודה מיוחדת השייך לחודש זה, שניתן ללמדו מהשם של החודש, וראינו בזה לב' נביאים שמתנבאים בסגנון אחד, הישמח ישראל (לר"ס כסלו, אות א) והפרי צדיק (לר"ס כסלו, אות ז), ומסמיכים לזה את דברי חז"ל (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב, וצ"ר מס ט) ששמות החדשים עלו מבבל, הרי דהשם של החודש יש לו משמעות המבטא את מהותו של החודש.

והישמח ישראל מביא בזה דהשם "כסלו" מצד אחד מורה על חשכות, וכמו שכתבו חכמי המחקר שהחודש הזה הוא התחלת תוקף החשכות, ולכן נקרא החודש הזה "כסלו", כי הוא מלשון "כי כסלי מלאו נקלה ואין מתום בבשרי" (מסליס למ ט), שהוא מלשון מחשבה, ומרמז על ירידה ונפילה במחשבות זרות שאינם מהורות, אך מאידך גיסא "כסלו" הוא מלשון הכתוב (משלי ג כו) "כי ה' יהיה בכסלך", המרמז על תקוה ובטחון. ומבאר דתליא הא בהא, שדייקא בתוך המצב של הנפילה והירידה בבחינת כי כסלי מלאו נקלה ואין מתום בבשרי, יש מקום להתחזק עם אמונה ובטחון, להאמין ברוממות השי"ת וברחמנותו שאין סוף ואין חקר, ויבטח בו שברוב רחמיו וחסדיו יושיע וירחם עליו ויוציא ממסגר נפשו, ובזכות האמונה בגודל הלחץ זו הדחק זוכה לישועה.

ובה הם דברי הרה"ק ר' צדוק זי"ע בפרי צדיק בענין זה: "ושם חודש זה 'כסלו', והוא מלשון 'אם שמתי זהב כסלי' (איז לא כד), וכן 'כי ה' יהיה בכסלך' (משלי ג כו), שהוא לשון מבטח עוז. נראה שעסק חודש זה, שכל אחד מישראל יהיה לו מבטח עוז בה". והיינו שזהו העבודה של חודש כסלו, שנשפע מלעילא כח עליון לסייע לכל אחד מישראל שיוכל להגיע למצב זה של "מבטח עוז בה".

ובן נשנה הדבר בשניות מדברי סופרים בפרי צדיק במקו"א (לר"ס כסלו, אות ג): "וזה עסק חודש זה להיות מבטח עוז בהשי"ת שישמרהו ויסייעהו אף אם קלקל חס וחלילה יוכל לתקן הכל ע"י תשובה". הרי מבואר בדבריו ג"כ כבחינה המובא בישמח ישראל הנ"ל, שבחודש "כסלו" המורה מצד אחד על פגם וירידה, בכל זאת אפילו במצב של פגם וירידה, יש מקום להתחזק ולבטוח במבטח עוז בה', ועי"ז באפשרות לתקן הכל.

כח החשמונאים היה בטחון בה'

ובישמח ישראל שם מבאר הדבר ביתר שאת, שבאמת בתוקף חשכות הגלות אין עצה אחרת רק להאמין באמונה פשוטה ושלמה, בבחינת 'ואמונתך בלילות' (מלכים ב' ג), דהיינו כי אמונה שייד היכן שאין רואים, היכן שנסתר, שם צריך להגיע לאמונה, להאמין ברחמנותו שמרחם על כל נפשות ישראל לבלתי ידח ממנו נדח, ומאשפות דלותינו ירוממנו, כמאמר הכתוב (מלכים ב' ז ט) "כי אשב בחושך ה' אור לי", שכאשר אני שרוי בחשכות אבל מאמין באמונה שלמה שה' יאיר לי, אזי ע"י האמונה זוכים לישועה, כי האמונה כוחה רב ועצום עד מאד.

ולכן בחודש הזה היה נס חנוכה, כי גם אז בימי מתתיהו ובניו כל כח ההצלחה ונצחון המלחמה של מתתיהו ובניו שהיה נצחון למעלה מדרך הטבע וכמו שאומרים "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים", הדבר היחיד שעמד להם והיה בעזרתם היה רק הכח של אמונה ובטחון, שרק מכח זה יכלו לנצח וזכו לכל הנסים, ועל כן קראו לחודש הזה "כסלו" על שם הבטחון, שזה היה כל כוחם לנצח המלחמה בימים ההם בזמן הזה, עכתד"ה.

ובזה יובן מה שנהגו לומר בשעת הדלקת נר חנוכה 'ויהי נועם' ז' פעמים, וכבר הובא (עי' מג"א לו"ס ריש סי' רנ"ה צטס התשנ"ז) ששיר של פגעים זה היה דרכם של בני חשמונאי לאומרו בכל פעם שיצאו למלחמה, ובכח זה נצחו את המלחמה, כי שיר של פגעים הוא כולו חטיבה אחת של בטחון בה', וכנאמר שם "אומר לה' מחסי ומצודתי אלקי אבטח בו" וכו', וממילא משם שואבים מעיינות שפע קודש של בטחון שלם בהשי"ת ויכולים לקבל הכוחות להתגבר ולנצח, וכאמור שזה היה כל כוחם של בני חשמונאי, זה שהתחזקו בבטחון בצור ישענו.

בדורנו אפילו דיבור אחד של אמונה יקר מאוד

ובישמח ישראל שם במאמר השני לר"ח כסלו מבאר על קוטב יסוד דבריו הנ"ל, ומרחיב הדיבור אודות מעלת אמונה ובטחון שבכוחם היכולת לצאת מתוקף החשכות במצב שבו כלל ישראל נתון בירידת הדורות שהחושך מכסה ארץ, שבעת הזאת עצם החיזוק באמונה ובטחון גם זה הוא יקר בעיני ה', וכמאמר הכתוב (ש"א ג א) "ודבר ה' היה יקר בימים ההם", היינו בימים ההם אף הדיבור בלבד מה שאומר אחד לחבירו שיש ה' שהוא היחיד ומיוחד, גם זה הוא יקר בעיני ה', היינו כשנפגשים איש עם רעהו והאחד משיח את לבבו בפני חבירו על מצבו, וחבירו מזכירו שבעצם הכל הוא בהנהגת הבורא, דבר זה יקר וחשוב בעיני ה' מאוד נעלה, כי הכל לפי הזמן ולפי המקום, כי בוודאי בזמן שהיו השנים כתיקונן וישראל היו שרויים על אדמתם ואור הדעת שלהם היה זך וצלול ובהיר, היו יודעים לעבוד את ה' בהשגות גדולות, אבל בעת החשכות באחרית הימים, שתוקף הצרות והגלות מתגברים בכל יום ויום, אף מי שעובד ה' בהשגות קטנות, יקר הוא בעיני ה'.

ומביא את דבריו הידועים של האר"י הק' זי"ע אל תלמידו הרח"ו זי"ע במענה לשאלתו אליו על הא דאיתא בירושלמי (שנא סופ"ה) בהא דפרתו של רבי אלעזר בן עזריה שהייתה יוצאת ברצועה שבין קרניה, ואמרינן התם שהדבר אירע רק פעם אחת, והשחירו שיניו מן הצומות, והקשה לו אנן מה נענה אבתריה, אם בארזים נפלה שלהבת מה יענו אזובי הקיר, ואם על הדבר הקל הזה היה מסגף את עצמו כל כך עד

שהשחירו שיניו, אנן מה נענה אבתריה. והשיב לו שבזמן הזה אף צעקה ואנחה אחת אמיתית מעומק הלב נתקבל לרצון לפני ה' כמו התעניות משנים הקדמונים.

הסיבה מדוע קשה העבודה של שמחה בכל נקודה בעבודה

וענין זה הוא גם חלק של עבודת האמונה, שבצוק העתים הללו שהדורות נתמעטו וירדו, צריך להאמין שקיום המצוות והמעשים טובים שלנו בוקעים רקיעים, ואפילו אנחה וצעקה אחת הבאה מעומק הלב, יקר בעיני ה' ונחשב חשיבותו אצלו כמו העבודות הנשגבות של הדורות הקודמים.

ומזה גופא יכולים אנו לשער בלבנו ולהבין עד כמה גדלה חשיבותה של האמונה בדבר זה, ממה שענינו הרואות עד כמה אין זה דבר פשוט המתיישב על הלב בניקל, וצריכים לשנן ולחזור על כך פעמים רבות, כי כפי רוב הפעמים אין מספר שחוזרים על הדברים ועדיין אין זה מתקבל בלב שלם, ומחשיבים את זה כמימרא של גוזמא, מכל זה נשכיל על דבר אמת להבין עד היכן הדברים מגיעים, דמגודל חשיבות הענין והיצה"ר יודע חשיבות הדבר עד כמה אפשר להרויח מזה שמחשיבים ומייקרים את לימוד תורתנו והמעש"ט שלנו וכמו שגילו לנו הצדיקים, ולכן היצה"ר מתגבר ללחום נגד זה ושם את כל כובד משקלו על כך, בכדי שלא נוכל להגיע אל הדבר הנכון הזה.

נמצא שזהו גם חלק של האמונה, להאמין ברב כוחו של כל דבר קטן הנעשה על דבר כבוד שמו ית', ובפרט כעת בעמדנו בימי ההכנה לימי החנוכה, אשר חנוכה הוא זמן של אמונה, והזמן גרמא לעבוד על ענין זה לייקר ולהחשיב כל מצוה וכל פעולה קטנה שעושים, שכל מצוה היא אור, ומפיצה אור בכל העולמות, ובפרט דייקא בזמנים היותר קשים, כשהחושך מכסה ארץ בחינת לילה ואפילה, דווקא אז יכולים ביתר שאת להאיר בבחינת "ה' אור לי".

דמיון התפילה לפעולת הקשת

ויש להביא בזה עוד בחינה שיוצא ממנה ג"כ על ייחודיותו של חודש כסלו לבוא לאור גדול דייקא ככל שנמצאים במיצר יותר, והוא מהא דאיתא בשם משמואל^א (פרשת

ח"י שרה, תרע"ז) בביאור מה שכתוב בספר יצירה שחודש כסלו יש לו שייכות עם קשת, ומבאר בזה יסוד גדול שחשוב ללמדו כעת כאשר הזמן גרמא לזה, דהנה התפילה נקראת קשת כמו שנאמר (נראשית מה כג) "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי", ותרגמו "בצלותי ובבעותי", וכן פירש"י שם "היא חכמתו ותפילתו", וצריך להבין מה המשל של קשתי לתפילה. ומביא בשם מר אביו האבני נזר זי"ע כי כמו הקשת כל כמה שהיא מתוחה ביותר לאחור היא מורה את החץ לפנים בכח גדול מאד עד שהחץ בוקע את האויר והולך למרחוק ביותר, כן היא התפלה, ככל שמכין עצמו לפני כן וכל כמה שהלב נרגש ומתעטפת עליו נפשו ביותר עד שהלב קטן מהכיל ומתפרצת התפילה מתוך לבו כחץ מקשת, אז תפילתו בוקעת ועולה למעלה למעלה ביותר, ודפח"ח.

יקר מעלת תפילה פרטית היוצאת מעומק הלב

ובזה מבאר השם משמואל ביאור נאה ומתקבל בדברי הגמרא (נרכות לא ע"א) דאיתא התם: אמר רב המנונא כמה הלכתא גברוותא איכא למשמע מהני קראי דחנה (ט"ז א ט) ותקם חנה אחרי אכלה בשילה ואחרי שתה וגו', עד וחנה היא מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע ויחשבה עלי לשכורה, ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין הסירי את יינך מעליך, ותען חנה ותאמר לא אדוני אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפוך את נפשי לפני ה' וגו', ומהא דכתיב "וקולה לא ישמע" מכאן שאסור להגביה קולו בתפילתו. ולכאורה הקושיא חזקה מדוע חשבה עלי לשיכורה מאחר שצריך להתפלל בלחש, ורש"י פירש שלא היו רגילים להתפלל בלחש, והוא ממש פליאה נשגבה, דאם ההלכה שצריך להתפלל בלחש למה לא היו רגילים להתפלל בלחש, עד כדי כך שבראותו אותה מתפללת בלחש כפי שההלכה מחייבת והוא חשבה לשיכורה. וגם מה שענתה לו "לא אדוני אשה קשת רוח אנכי" אינו מובן, דהייתה צריכה לענות אותו שהיא עשתה כדת וכהלכה וכי אינך יודע שכך ההלכה. ועוד תיקשי, דעד שאתה למד מחנה מכך שהתפללה בלחש שתפילה צריכה להיות בלחש, נילף מעלי שחשבה לשכורה ש"מ שצריך להגביה קולו בתפלתו, ומאי אולמא חנה מעלי.

ומבאר השם משמואל דהנה כל התחינות והבקשות והתפילות שהאדם עורך לפני השי"ת אינן צריכות להיות בלחש ומותר לאמרן בקול רם, והעד כל ספר תהלים שהיה דוד אומרו בכלי זמר, אף שהוא מלא תפילות ובקשות, רק תפילת שמונה עשרה צריכה להיות בלחש. והטעם מפני גודל מעלתה שהאבות תקנוה ואנשי כנסת הגדולה סדרוה, והכניסו בתוך התפילה כל הדברים וכל הענינים שיצטרכו עם בני ישראל בעולם, וכולל בתוכה סודות ודברים גבוהים, והיא בוקעת ועולה עד גזי מרומים, מדברת בתחתונים ומרמזת בעליונים כידוע במקובלים, ולולא האבות ואנשי כנה"ג שהם הם פתחו את השער לפני כל איש ישראל, לא היה שום איש ראוי לפתוח את פיו בתפילה זו, ומפני שהיא בוקעת ועולה כ"כ למעלה משורש קול ודיבור עד עולם המחשבה, על כן צריכה להיות בלחש, כי באשר בוקעת ועולה כ"כ למעלה, צריכה שמירה יתירה מן המקטרגים שלא יקטרגו שהוא אינו ראוי להתפלל תפילה רמה ונשאה כזו, ורק תפילת חזרת הש"ץ אומרים בקול רם, ומובא בשם האריז"ל דשורש חזרת הש"ץ יותר גבוה מתפילת הלחש, ולכן אין חשש לאומרו בקול רם כי הוא משומר ועומד מהמזיקים והמקטרגים, וכל זה הוא בתפילת שמו"ע, אבל שאר התפילות שאין מעלתן כ"כ גדולה כתפילת י"ח, מותר להגביה קולו, ומצוה נמי אית בה לעורר הכוונה.

ועפי"ז מבאר בטוב טעם הכוונה בגמרא, דהנה בפסוק נאמר "ותקם חנה אחרי אכלה בשילה ואחרי שתה", ומזה מוכח שכבר עמדה אז אחרי התפילה, כי הרי לפני התפילה אין אוכלים, א"כ תפילתה שהתפללה עכשיו הייתה תחינות ובקשות פרטיות, ושפיר התפלא עליה עלי מדוע מתפללת בלחש תפילה פרטית, אבל תפילת י"ח שהיא תפילה הקבועה שפיר היה מקובל בידם שצריכה להיות בלחש וכמו שראו ממש ויהושע, וזה שפירש"י שלא היו רגילין להתפלל בלחש, היינו תפילה פרטית ולא תפילה כללית הקבועה. וע"ז השיבה חנה "לא אדוני אשה קשת רוח אנכי", והתפילה שמתפרצת מקרב לבי היא כדמיון חץ פורח מקשת מתוחה ביותר, וזהו "קשת" רוח, כי קשת היא אותיות קשת, אשר בוקעת ועולה למעלה למעלה, וכמה שנאמר ותתפלל על ה', ע"כ גם תפילה זו אף שהיא פרטית צריכה להיות בלחש, כי תפילה כזו שהיא

בבחינת "קשת" עולה למקום גבוה כזה דאיכא למיחש שלא יקטרגו עליה וכדמיון תפילת שמו"ע.

והיוצא מזה לימוד נורא, שכשנמצאים במצב קשה והלב דחוק, שאז התפילה נובעת מעומק נבכי הלב, הרי תפילה זו נחשבת כמו תפילת שמו"ע ובוקעת ועולה למעלה למעלה למקום גבוה מאד.

והנה ישראל בימי יוונים היו בתכלית הצרות מאד מאד, כמו שכתב הרמב"ם (רי"ט הל' מנוסה) שפשטו ידם בממונם ובבנותיהם ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות ולחצום לחץ גדול מאד עד דכדוכה של נפש, עי"ש, ומשם ממצב כזה הגיעו לתפילות ותחנונים ובטחון בה' מעומק ופנימיות הלב עד שנקודת היהדות התפרצה מקרב עומק לבם בכח גדול מאד ולבשו עוז ותעצומות ובטחו בהשי"ת ונתנו נפשם בכפם לעמוד מועטים נגד מרובים לא בכח ידם כי אם בעינים נשואות השמימה ובתפילה ובתחנונים, והנה היו כדמיון הקשת ועלתה תפילתם ומסירת נפשם למעלה למעלה, ומשם באה ישועתם. ולכן חודש כסלו ענינו קשת, להורות שבני ישראל בימים ההם הגיעו לבחינת תפילה ובטחון כזו, ומשם באה ישועתם, עכתד"ה.

ומעתה כל הבחינות שראינו לעיל עולים בקנה אחד ויחדיו יהיו תמים ויקוו אל מקום אחד, כי הברית התיכון בענינו של חודש כסלו הוא, שאף גם בעת שנמצאים בסתר המדריגה בבחינת כי "כסלי" מלאו נקלה ואין מתום בבשרי, דייקא משם שייד להתרומם ולהגיע לבחינת אמונה ובטחון בבחינת כי ה' יהיה "בכסלך", וזהו הרמז ג"כ בענין הקשת, שמורה ג"כ על דבר זה, אשר דייקא כאשר האדם שרוי במצב כזה שלבו לוחץ ועליו דוי ונמצא בצר ומצוק, שם במקום הזה מגיע כח של חיזוק בבטחון, להוציא כוחות התפילה מעומק השיתין ופנימיות הלב, תפילות כאלו שעולות למעלה למעלה ובוקעות רקיעים, שלזה מסוגל ביותר החודש הזה, לכן הוא הזמן שכל אחד מישראל יכול לפעול בנפשו שיהיה לו מבטח עוז בה' כדברי השם משמואל הנ"ל.

הלימוד מהפרשה על מעלת תפילה מתוך שבירות הלב

בפרשתן (כה נא) ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו וגו' ויעתר לו ה' וגו'. כ"ק אא"ז
אדמו"ר זצ"ל היה מרגלא בפומיה בשם זקינו כ"ק אדמו"ר הזקן זצ"ל,
 דהנה רש"י פירש: ויעתר לו, "לו ולא לה, שאין דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת
 צדיק בן רשע". ולכאורה הכוונה בפשטות שתפילת צדיק בן צדיק חשובה יותר מתפילת
 צדיק בן רשע. ולפי"ז צריך להבין דכך הו"ל לכתוב "אינו דומה תפילת צדיק בן רשע
 לתפילת צדיק בן צדיק", והגירסא הפשוטה ברש"י הוא להיפך שאינו דומה תפילת
 צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע, דמשמע דצדיק בן צדיק הוא פחות מצדיק בן
 רשע. ואכן יש שתקנו הגירסא ברש"י שיתאים לפשט. אבל בפשטות כך היה כתוב
 במקור, ולכאורה אין לו פשר והבנה.

וביאר שאכן צריך לפרש להיפך, שתפילת צדיק בן רשע גדולה במעלה יותר מתפילת
 צדיק בן צדיק, כי בן צדיק סומך על כח זכות אבותיו, וממילא תפילתו אינו
 בשכרון לב גדול, אבל צדיק בן רשע אין לו זכות אבות, ובבואו להתפלל לבו נשבר
 בקרבו ומתפלל מעומק הלב, תפילה כזו גדולה וחשובה יותר מתפילת צדיק בן צדיק,
 וא"ש לשון רש"י "שאין דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע", דצדיק בן
 צדיק אין תפילתו דומה ושוה במעלה לתפילת צדיק בן רשע.

אך לפי"ז צריך להבין האידך יתיישבו תחילת דברי רש"י ששפתיו ברור מללו "לו ולא
 לה". אלא כי רש"י פירש על ויעתר יצחק לה' "הרבה והפציר בתפילה", וע"ז נענה
 מן השמים ככתוב "ויעתר לו ה'" ופירש רש"י "נתפצר ונתפיים ונתפתה לו", וזהו
 הפירוש בדברי רש"י ויעתר לו ה' "לו ולא לה", ר"ל דבא לבאר אמאי היה נצרך ריבוי
 תפילות להיות מפציר בתפילה, ע"ז מבאר "לו ולא לה", היינו דזה היה בגינו, שלכן היה
 צריך לריבוי תפילה, כי אינו דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע, ולכן
 היה צריך להרבות ולהפציר בתפילה, עכתדה"ק.

ונראה לבאר הענין, דלכאורה צ"ב דלאו מילתא דפשיטא הוא להוציא דברי חז"ל
 ממשמעותם הפשוטה ולהפך הכוונה בהם, וכל מקום שראינו בספרי קודש
 ומאמרי צדיקים שעשו כן, הדבר צריך תלמוד מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם לדרוש

כן. ומלבד זאת יש לתמוה בפליאה עצומה על מהלך זה הנ"ל, שהלא הפסוק אומר בפירוש "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו", וכמו שאמרו חז"ל זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת, הרי שהיא גם היא התפללה יחד אתו, וא"כ האיך שייך לומר שלכן היה צריך כאן ריבוי תפילות מחמת שיצחק הוא זה שהיה כאן, אבל הרי גם היא התפללה, ואמאי לא נענו בזכות תפילתה.

ואפשר לומר בזה, דבוודאי כאשר מסתכלים על "זכות" של תפילה, אזי לגבי זה גדול כוחו של צדיק בן צדיק על צדיק בן רשע, כי יש בידו זכות אבות שאין לזולתו, אבל לגבי איכות ומעלת התפילה עצמה, שם יפה כוחו של צדיק בן רשע ביתר שאת מצדיק בן צדיק, כי יש לו שברון הלב כנ"ל, ולכן בכדי שאיכות מהות תפילתו של זה הצדיק בן צדיק תגיע למדרגת תפילתו של הצדיק בן רשע, צריך שהות ועיכוב זמן, כי בשעה שמתפלל תפילה הראשונה לבו נכון עמו מתוך תקוה שזכות אבות תעמוד ותסייע בעדו שתתקבל תפילתו, וממילא חסר ענין שבירות הלב והכנעה, ולכן אין זה מגיע למעלת התפילה של צדיק בן רשע, אבל לאחר שרואה שאינו נענה ועדיין מצפה לישועה על אף שהרבה והפציר בתפילה, נעשה לבו שבור בקרבו יותר, ויותר, דהלא דימה בנפשו כי ראוי שתפילתו תיענה בזכות אבותיו, ובפועל לא נענה, וכך מתפילה לתפילה נעשה לבו שבור יותר, עד שמגיע לתפילה הנכונה בשברון לב כזה כמו שיש לצדיק בן רשע תמיד בעת שעומד להתפלל, וא"כ עתה יש בידו תרתי לטיבותא, גם זכות אבות, וגם תפילה בשבירות לב והכנעה בתכלית השלימות.

ולפי"ז יומתק ביותר דזהו הכוונה בדברי רש"י "ויעתר לו ה', לו ולא לה", וכמאמר כ"ק אא"ז זצ"ל הנ"ל דהסיבה אמאי הוצרך לריבוי תפילות הוא בשביל צורך שלו, והיינו כי אצל צדיק בן צדיק המתנה של ריבוי תפילות שאז מגיע למדרגת שבירות לב הראויה, וזהו שנתן טעם לדבריו "שאין דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע", ר"ל שאין דומה באיכותה תפילת צדיק בן צדיק למעלת תפילת צדיק בן רשע, כי צדיק בן רשע מגיע תיכף לשבירות הלב, משא"כ צדיק בן צדיק אינו בזה המדרגה מיד, ועל מנת שיגיע לזה צריך שיעבור זמן זמנים טובא שירבה ויפציר בתפילה, ואז יגיע לשבירות הלב כראוי, ואזי יהא ראוי להיות נענה, נמצא שהפירוש

הנ"ל עולה בקנה אחד עם הפשט הפשוט ושניהם צדקו יחדיו, דגם לפי הדרש נעתר ה' לו ולא לה, אלא מוסיף הבנה פנימית במהות התפילה, שעיקר התפילה משמעותה בחינת קשת, דהיינו שכשהאדם נמצא בשברון לב בצר לו, שאזי התפילה יוצאת ממקום עמוק ופנימי יותר, ומגיעה למקום גבוה מאד, ומהאי טעמא היה צריך כאן לריבוי תפילות, שיגיע לשבירות הלב הראויה, ובצירוף זכות אבות שניהם כאחד טובים להיות נענה בזכותו.

תכלית הצרות לבוא לתפילה ראויה

וזוהי העבודה של החודש הזה שהוא זמן החשכות, ולכן הוא הזמן המוכשר לבוא להתחזקות באמונה ובטחון, ובפרט בזמננו שהחושך מכסה ארץ ומוקפים בחבילין דמעיקין מכל עבר בענינים כאלו המדאיכים את הנפש ומיצירים ללב, וצריך לדעת שכל זה הוא כי השי"ת מצפה לתפילותינו, ורוצה מאתנו לא סתם תפילות, אלא תפילות כאלו שהם בבחינת "קשת" מתוך אמונה ובטחון בתוך המצב הקשה, שזה יגרום לשבירות הלב ולב טהור זך ונקי.

ואם רואים שמתפללים ואין נענים, צריך להבין מזה שזהו רמז משמים שהשי"ת מצפה ומחכה לעוד תפילות, שקול דודי דופק ואומר לנו "הראיני את מראיך השמיעיני את קולך כי קולך ערב ומראיך נאוה" (ש"ס ז יד), שכל התכלית של הצרה שה' שולח הוא כי כביכול מצפה ומשתוקק לתפילות זכות וטהורות הבוקעות ועולות כחץ מקשת מלבבות נשברות ונכנעות.

וזוהי עיקר העבודה של החודש הזה, להרגיל עצמו להתבונן בכל מצב של צר ודוחק לבוא מתוך כך לאמונה תמה ובטחון שלם בה' אלקיו, שהתפילה תצא מעומק הלב, ובזכות זה להמשיך ההשפעה הנכונה והתפילות יתקבלו לרחמים ולרצון, כן יעזרנו השי"ת שנזכה כולנו לאחוז בסגולת חודש זה שיהיה לנו מבטח עוז בה' ולהתחזק במידת הבטחון, ונזכה שימי החנוכה ישפיעו עלינו שפע של ריבוי אמונה ובטחון וקרבת ה', וניסים למעלה מדרך הטבע.

